

Ce ¼ uz Eiropu: Latvijas migranti Gārsnijas salā

Description

Iedzīvotāju došanās strādāt uz ārzemēm ir viena no mūsdienu Latvijas nozīmīgākajām laika zīmēm. Teju ikvienam radi vai draugi ir devuļies prom no Latvijas. Kādā ¼ Latvijas āudis strādā ārzemēs? Kādā ¼ daudzi migranti turpin dzīvot starp divām valstīm ā darbs ārzemēs, bet mājas ā Latvijā?

Pārdaļas Latvijas Centrālās statistikas pārvaldes aplēses liecina, ka Latvijas pastāvīgo iedzīvotāju skaits ir divi miljoni. Pārdaļos desmit gados no valsts emigrājuši 200 tūkstoši cilvēku^[1], pēc Latvijas Bankas aprēķina ā 177.600 cilvēku, kas nelielajai Baltijas valstij ir milzīgs skaits. Uzreiz jāteic, ka dati par migrāciju Eiropā bez robežām vienmēr ir neprecīzi, un ne par statistiku vālos runāt. Ājā rakstā izgaismoju jautājumu, kas pieklust dominājošajā diskursā, ka Latvija paliek aizvien tukšāka.

Kam vietas Latvijā nepietika?

Protams, migrantus nevar homogenizēt, tomēr ir tendences, kas āauj izprast dziļākus procesus Latvijas transformācijas problēmas no bijušās PSRS republikas uz kapitālistisk ekonomisko sistēmu. Pirmkārt, kāpēc un kādi cilvēki dodas prom, kāpēc ājie cilvēki, nevis citi? Otrkārt, cilvēki dodas uz noteiktām valstīm un vietām, nevis vienkārši kaut kur. Visbeidzot, daļādu iemeslu dā ¼ daļā tā dāvāto emigrantu (aizbraucēju pavisam) tomēr ir nepātrauktā kustābā un nav pieāmuāji iāmumu, kur vālas palikt pavisam un vismaz mentāli sevi saista ar Latviju. Āos jautājumus risināāju konkrētā vietas un mobilitātes izpātes kontekstā aplākojot kādu āpaāju vietu ā Gārsnijas salu Lamanāja ājaurumā, kurā, pēc Latvijas portāla neogeo.lv aplāsam, 2011. gadā strādāja ap 1500 Latvijas iedzīvotāju, no kuriem lielākā daļa pastāvīgo dzīvesvietas adresi ir saglabājuši Latvijā. Analāze ir balstāta autores pātajuma Gārsnijā 2010-2011. gadā.

Pēc Padomju Savienības sabrukuma 1991. gadā Latvijas politiskā vara, iādzāgi kā lielākā daļā Austrumeiropas, deklarāja āleopolitisku virzienu ā ātgrieājanos Eiropā. Kolektīvā progresa ideoloāģija vairs nebija vālama, un tās vietas elites nākotni reprezentāja kā radikāli individuālistiska ceāu uz materiālu labklāābu ā gan kā nostaāģiju pēc pirmskara Latvijas labklāābas, gan arā kā tiekājanos pēc māsdien Rietumeiropas dzīves standartiem^[2]. Liberālists un brāvais tirgus ir raksturāgi post-sociālistiskā telpai, uzsverot individuālo, un patē termins *darba āāira* post-sociālistiskā valstās tika nonicināts un diskreditāts, kā to trāpā raksturo lietuvieāju socioloāģe Rasa Baloākaite^[3]. Spriedze starp idealizāto āneāāirasā reprezentāciju un dzāvoto pieredzi kā marginalizātai majoritātei ar āoti ierobeāotā darba upeāāas iespāām ir nozāīmāgākais migrācijas iemesls. Un migrācija ir veids, kā izteikt sa neapmierināābu ar valsti.

X telpa iespēja

Gārsnija, kopā ar Āriju, bija starp pirmajiem un populārākajiem Latvijas darba migrantu galamērķiem kopā 1990. gadu vidus. Gārsnija ir Apvienotās Karalistes protektorāts, tāpēc tai ir tā pati izpildmuma jurisdikcija [4]. Gārsnija 1990. gados paplašināja ekonomisko darbību pateicoties priviliģitāta nodokļu režīmam [5], savukārt Latvija 1990. gados kāuva neatkarīga un sāka atgriešanās ceļā Eiropā valstiskā līmenī, uzsākot iestāšanās sarunas ES, un individuāli ārkārtīgi centienus sasniegt eiropesku dzīves kvalitāti.

Salas ir āpaļi blāvs migrācijas izpildes lauks. 63,3 kvadrātkilometru plašā un 62 tūkstošiem apdzīvotā Gārsnija ir dabiski norobežota vieta, tāpēc ir strauji mainīga sociāla telpa. Ārē kontrasti ļauj izjautāt procesus, kas citādi var paslēpties garām nepamanāti konvencionālās regulātu teritoriju kontekstā.

Ikvienai ekonomiski aktīvai, bet ģeogrāfiski limitētai vietai ir nepieciešams kustīgs darbaspēks, lai uzturētu produktivitāti un konkurētspēju, bet izvairītos no pārāpdzīvotības. Ekonomikai atplaukstot pēc Otrās Pasaules kara (Lamanāja ģauruma salas bija okupētas), kā t.s. viesstrādnieki tika aicināti itāli (1970. gados), portugāļi (1980. gados), pārsvarā no Madeiras salas. Tāpēc Madeira, saņemusi ES ieguldījumu infrastruktūrā, strauji kāuva par tālriem galamērķi un pati vairs nevarēja rekrutēt pietiekami daudz strādnieku. Kā intervijas atzina Gārsnijas darba devēji darzniecības sektorā, 1990. gadu vidū viņi lākoja dibināt kontaktus ar citu lātkā darbaspēka izcelsmes valsti, izvāloties Latviju un atverot tajā rekrutācijas kompāniju. Dažādos tās sauktajos migrantu darbos salā strādā dažādas nacionālās izcelsmes lāudis, tomēr lādz pat 2011. gadam starp nesēn ieeļojuļiem austrumeiropēļiem Latvijas iedzīvotāju ir visvairāk.

Doļanās darbā uz citu valsti ir radikāli jauna stratēģija, kā maināties pašam. Vairum intervāto uzsver, ka nekad nebija dzirdējuļi par Gārsniju un pat nevarēja to iztāloties pasaules kartē. Ārē Gribāju braukt uz Ārzemēm nopelnā t naudu, ārē tipiskā kā atbilde. Tā bija x telpa kur Eiropā un ārēbraukt uz Ārzemēm bija atpazīt transnacionālos un nevis sociālos iekāļus (Latvijā) mobilitātes iespājas; laika kompresijas iespāja cilvēka individuāļā ceļā lai atgrieztos Eiropā, proti, āstenotu savu stratēģiju par labas dzīves sasniegājanai. Lefevrs to sauc par iespāju totalitātes atklāsmi, ietvertu ikdienas eksistenci un radikālu jaunu iespāju atklāsmi [6]. Lāmmu doties uz Ārzemēm cilvēki bieļi raksturo kā brādi savās dzīvās, tieļi telpiski laicāgu pārejas momentu personas dzīvā. Vienlaicāgi tas ir konkrāts brādis valsts un nācijas attāstābā, kas cilvēkiem liek izāirties par iespāju doties strādāt uz citu zemi.

Atgriezies kā eiropietim

Precāzāki kvantitatāvi rādā tāji nav pieejami, tāpēc daudzi intervātie lāļi, ka kopskaitā to, ka no Latvijas kādu laiku ir strādājuļi Gārsnijā, varātu bākt no pieciem lādz astoņiem tūkstošiem. No 1997.-2000. gadam no Latvijas rekrutēja tikai sievietes un tikai lauksaimniecībā, galvenokārt, darbam siltumnācās. Formāli pirmajos rekrutācijas gados kandidātus izvāļā ja viņā bija izglā tāba vai pieredze lauksaimniecībā, neformāli kandidātu izvārtājanā notika vāļi pirms doļanās ceļā ārē svarāgs aspekts bija kandidātes potenciāls darba spēja nopietna vāļme smagi strādāt un atgriezties Latvijā. Citi sektori, piemāram, tālriem industriā, tik atvārti, sākot ar 2000. gadu sākumu un darbam Gārsnijā varēja pieteikties arā vāriēļi.

Gā?nsijas piedāvājums ietvā?ra gan iespā?ju pelnā«t, gan specifiskus ierobešojumus: drā«kstā?ja uzturā?ties deviā?us mā?neā?jus gadā, bet trā«s bija jābrauc ārā no salas. Tādā?jā migrācijas rešā«mā ir ietvertas barjeras pastāvīgās dzā«vesvietas izvā?iā?. Uzturā?ājanā atā?auju nevarā?ja iegā«t nestrādā?joā?jie Ā?imenes locekā?i, turklā?t nepastāvā?ja gandrā«nekā?du sociā?lo garantiju. Ā?da prakse ir daudz analizā?ta migrācijas pā?tā?jumos un ir iā«dzā«g viesstrādnieku programmām Eiropā 1960. un 1970.gados: tā vietā, lai saā?emtu ā?pilnuā?ku, darba devā?ji saā?em produktā«vu *strādnieku* kura reproduktā«vā daā?a ā?bā?rnu audzinā?ā?ana, atvā?inā?jumi, dzā«ve pensijā? utt. jā?atstā?j otrpus robešas.

Tā?u ierobešojumi nebija ā?ā?rslis, tieā?i otrā?di, tie saskanā?ja ar migrantu sā?kotnā?jo nolā«ku ā? doties ā«slaicā«gi strādāt ā?zemā?s, un atgriezties Latvijā turā?gā?kam, tuvā?k iedomā?vidā?ja eiropēja dzā«ves iā«menim. Tas bija sapnis aizbraucot vienlaicā«gi radā«t atgrieā?janā?s ceā?u, tā?u atgriezties kā? atā?ā?irā«gam sev paā?jam, labā?kā? sociā?lajā? pozā«cijā?, atgriezt normā?lā? dzā«vā?. Ā?ā? ziā?ā? *atgrieā?janā?s Eiropā* individuā?lā? iā«menā« bija stratā?ā?iska pagaidu mobilitā?te, bet patiesā«bā? iā«dzeklis pretā?jā? sasnieā?šanai ā? atgriezties Latvijā. Darbs ā?zemā? piedāvā?ja nopelnā«t vairā?k un ā?tri, kas nevarā?tu notikt Latvijā, bet var tikt baudā«ts tajā? (maksā? izglā«tā«ba, dzā«ve privā?tā? mā?joklā« utt.). Algas gan sā?kotnā?ji nebija lielas ā? nedaudz virs britu mā?rciā?ā?m stundā, tā?u to kompensā?ja garā?s darba stundā?s. Kopā? 2010. gada oktobrī Gā?nsijā? ir ieviesta minimā?lā? alga ā?6 britu mā?rciā?as stundā, kas ir tipiska viesstrādnieka alga. Veikalos un veco ā?auā?u aprā«pes centros atalgojums gan ir uz pusi lielā?ks.

Straujā? migrantu mainā«ba Gā?nsijā? var tikt raksturota kā? pastāvā«ga nepastāvā«ba. Respondenti parasti uzsver, ka Gā?nsijā? ir ā?tikai uz laiku, ā? pat, ja pā?rvietoā?janā?s starp Latviju un ā?o salu ilgā? jau vairā?k nekā? desmit gadu. Individuā?li migranti atkā?rtoti ie brauc Gā?nsijā? un izbrauc no tā?s ā? pā?rsvarā? uz Latviju, bet reizā?m arā« uz citā?m Eiropas valstā«m, lai atkal atgrieztos Gā?nsijā?. No salas aizbraukuā?o vietā? ierodas jauni, kas Latvijas iedzā«votā?ju kā? kopienas klā?tbā«tni padarā? relatā«vi pastāvā«gu. Lai arā« lielā?kajā? daā?ā? interviju ir atsauces uz pazemojoā?jiem darba apstā?kā?iem, vismaz migrācijas pirmajos gados ā? dzā«vojot vienā? istabā? astoā?iem cilvē?kiem strādā?jot teju bez nevienas brā«vas dienas deviā?us mā?neā?jus ā??, ā?o pieredzi indivā«di portretā? drā«zā?k kā? eksotisku, uzsverot, kaā?atā?ā?irā«bā? no citiem latvieā?jiem, man gan paveicā?slā?personā«go veiksmi pretstatot kopienas pieredzei.

Sievietes strādā? siltumnā«cā? Foto autore: Aija Lulle (Gā?nsija, 2011. g. jā?lijā?)

Latvijas iedzā«votā?ju Gā?nsijā? savstarpā?jā? solidaritā?te ir vā?ja, dominā?joā?ji ir individuā?li centieni savas pozā«cijas uzlabā?šanai. Tomā?r kopienai vienoā?jais ir aizvainojums pret Latviju kā? valsti, kas ir ā?likusi mā«su paā?ju cilvē?kiemā? doties uz ā?zemā?m, nav pildā«jusi rā«pā?ā?janā?s pienā?kumu pret savas valsts cilvē?kiem. Nereti arā« cilvē?ki vispā?r cenā?jas ignorā?t paā?reizā?jo

Latvijas valsti savā dzīvī un drāzāk sevi pozicionā kā aktīvus neoliberālus pagrieziena upurus, kuri no Latvijas kā valsts neko negaida un ar kuru nesaista nekādas cerības.

Migrācijas kultūras veidošanās

Vālos uzsvērt, ka Gārsnija ir āpaļa izpētes vieta un pieredzi tajā nevar vispārināt, taču pa spāti tam un arā tieāi āā apstākāa dāā, sala kā mini sociālā laboratorija āauj asā saredzāt atseviā-us migrācijas plāsmu aspektus.

Pirmkārt, tas, ka liela daāa cilvēku Latvijas neoliberālajā pagriezienā nejutās piederāgi vajadzāgi savai valstij, ir pamata cālonis, kādāā cilvēki no Latvijas migrātik tik relatāvi lielos apmāros. Savukārt brāva darbaspāka kustābas nosacājumi ES ir iespāja, nevis cālonis migrācijai. Migrācija lielā mārā ir indivādu stratāģija āajā meta-naratāvā āatgriezt Eiropā (un iedomāti eiropeiskā Latvijā kaut kad nedefinātā nākotnā)ātiem, kuri āajā lie naratāvā neietilpa.

Otrkārt, jāatgādina cik nozāma ir t.s. saāā mājvalsts un lokalitātes loma: cilvēki nedodas kaut kur, bet gan seko darba un peāāas iespāju struktāram Eiropas brāvas kustābas telpā. Saāā mājvalstij un konkrātām lokalitātām, lai arā ne pilnāga, tomār saglabājas nozāma politiska vara lemt, pretoties un ierobeāot, kad un cik daudz migrantus tā var uzāemt savā darba tirgā.

Treākārt, māsdienā migrācija Eiropā nav vienvirziena ceāāi no post-sociālisma telpas uz t. Rietumu telpu. Cilvēks, kurā regulāri pārvietojas starp Latviju un Gārsniju, vienlaicāgi iztālojas savu dzāvi gan Gārsnijā, gan Latvijā. Iztāiā tās abas saplāst vienā fragmentātā telpā, kur stabilizājās pastāvāgā vietas maiāa un kurā āturā un āājeitā ir neatrisinātā spriedzā. Pādājās dekādes laikā Latvijā veidojas migrācijas kultāra, kurā cilvēki seko iespā struktāram Eiropā, kur un kad tās parādās un nepieāem skaidru lāmmumu, kur viāi dzāvos vi māāāu.

Atsauces :

- [1] Mihails Hazans, āLatvijas emigrācijas maināgā seja 2000-2010āā Brigita Zepa un Evija Kāāve (red.), *Pārskaits par tautas attāstābu 2010./2011. Nacionālā identitāte, mobilitāte un rācābspāja*, Rāga: SPPI, 2011; Latvijas Banka, 2011 Ekonomista Oāāega Krasnopjorova aprāāini www.bank.lv
- [2] Charles Woolfson, āLabour Migration, Neoliberalism and Ethno-politics in the New Europe: The Latvian Caseā, *Antipode*, Vol. 41, (5), 2009, lpp. 952āā982.
- [3] Rasa Balockaite, āCan You Hear Us? The Lower Class in Lithuanian Media and Politicsā, *Problems of Post-Communism*, 56(1), 2010, lpp.16.
- [4] Policy Council, States of Guernsey, *Guernsey facts and figures, 2009*, The States of Guernsey, 2010.
- [5] Gārsnijā ir daāāji atvieglota nodokāu sistāma. Tas veicina noteiktu industriju izvietājanos salā: banku, pasta pakalpojumi, preāu iepakoājana utt. Tomār atvieglotais nodokāu reāāms pastāvāgi ir strādas objekts Eiropas Savienābā. Sākā skatā, piemāram: <http://www.gov.gg/ccm/navigation/income-tax/about-our-tax-system>
- [6] Henri Lefebvre, *The Production of Space*, Oxford: Blackwell, 1991 [1974], lpp. 11.

Citas references:

John May & Nigel Trift, *Timespace and geographies of temporality*

, Londra: Routledge, 2001.

Neo Geo, neatkarā «gs Āēogrāfiskas analāzes portāls, 2001.

* Autore veic pētījumu par Latvijas iedzīvotāju migrāciju uz Lielbritāniju ar Eiropas Sociālā Fonda projekta atbalsts doktora studijām Latvijas Universitātē atbalstu.

[Tulkojums franču valodā.](#)

Fotografija: Gārsnija aero foto. Foto autore: Aija Lulle 2010.gada jūnijā.

Image not found or type unknown

[Retour en haut de page](#)

date créée

15/01/2012

Champs de Métas

Auteur-article : Aija LULLE*